

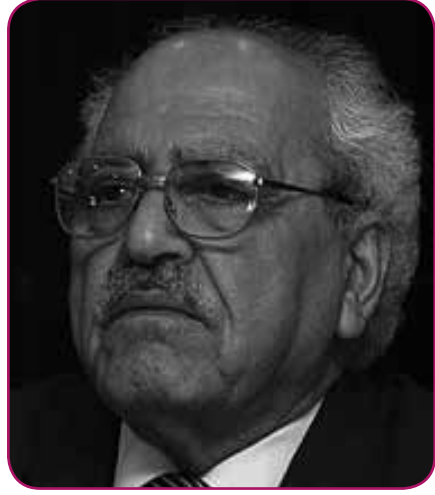
Sezai Karakoç

Nail Tan

Ünlü şair, yazar, düşünce ve kültür insanı Ahmet Sezai Karakoç, 16 Kasım 2021 Salı günü 88 yaşında, yaşadığı İstanbul'da ahirete intikal etti. Vefatı üzerine başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere bazı resmî ve özel kuruluşlar, siyasi parti temsilcileri, sanat STK'leri başsağlığı mesajı yayımladılar. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, 16 Kasım 2021 tarihinde kamuoyuna yayımladığı taziye mesajında duygularını şu cümlelerle ifade etti: *"Ülkemizin son asırdaki en önemli fikir, sanat ve kültür insanlarından; hayatını vakfettiği 'Diriliş' davasının öncüsü; Müslümanlığını insanlık türküsünün mukaddimesi olarak gören; şiirleri, fikirleri ve mücadelesiyle nesillerin gönül ve ruh dünyasını şekillendiren; milletimizin yakın dönemdeki en önemli değerlerinden Sezai Karakoç, 'Diriliş'in kapısı olarak gördüğü için hep özlemle yâd ettiği ebedî âleme göçtü. Allah rahmet eylesin! Milletimizin, sevenlerinin, yoldaşlarının, ailesinin başı sağ olsun!"*

Merhumun cenazesi, 17 Kasım 2021 Çarşamba günü, İstanbul Fatih Şehzadebaşı Camisi'nde kılınan ikinci ve cenaze namazlarının ardından, caminin haziresinde toprağa verildi. Cenaze töreninde TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, bazı bakan ve milletvekilleri, siyasi parti temsilcileri, İstanbul Valisi ve BB Başkanı ile sanatçılar, dostları, halk hazır bulundu. Aile adına taziyeleti yegeni Bülent Karakoç kabul etti.

Edebiyat ve düşünce dünyamızda Sezai Karakoç imzasıyla tanınan yazar, 22 Ocak 1933 tarihinde Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde doğdu. Babası I. Dünya Savaşı gazilerinden Yasin Efendi, annesi ise Emine Hanım'dır. Soyu, Ergani'de

Levendogulları lakabıyla bilinen "Sipahi" sülalesine dayanmaktadır.

Ergani İnkılap İlkokulundan (1944) sonra ilçelerinde devam edecek okul bulunamadığından parasız yatılı olarak Maraş Ortaokulu (1947) ve Gaziantep Lisesini (1950) bitirdi. Burslu sınavını kazandığı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümünde yükseköğrenimini tamamladı (1955). Üniversitedeki sınıf arkadaşlarından biri şair Cemal Süreya idi. "Monna Rosa" adlı şiirini SBF'de yazdı. Son sınıfta iken iki sayı yayımladığı *Şiir Sanatı* dergisini çıkardı. Üniversiteden sonra müfettiş yardımcılığı sınavını kazanarak Maliye Bakanlığında devlet hizmetine başladı (1955). Müfettiş yardımcılığı/muavinliği (1956-1959), Gelirler Genel Müdürlüğü Kontrolörlüğü (1959-1965) görevlerinde bulundu. Son görevi sırasında 1960-1962 yılları arasında vatani görevini yedek subay olarak Ankara ve Ağrı'da yerine getirdi. 1965 yılında Maliye Bakanlığındaki görevinden ayrıldı. Diriliş Yayınlarını kurdu (1969). 1971 yılında Maliye Bakanlığındaki görevine dönmek zorunda kaldı. 1971-1974 yılları arasındaki

Gelirler Genel Müdürlüğü Müşavirliği görevinin ardından istifa etti. İstanbul'a yerleşip Diriliş Yayınlarını yönetti. Geçimini yazarak ve yayıncılık yaparak sağladı. 1990 yılında Diriliş Partisini kurup Anayasa Mahkemesince kapatıldığı 1997'ye kadar genel başkanlık görevini yürüttü. Partisi, asgari teşkilatlanmayı sağlayamadığı için kapatılmıştı. 2007 yılında Yüce Diriliş Partisini kurarak bir kez daha siyasete girdi ancak umduğu ilgiyi göremedi. Öldüğünde İstanbul'da Diriliş Yayınlarını yönetiyor ve sadece kendi kitaplarını yayımlıyordu.

Sezai Karakoç'un hayatında meşgul olduğu alanlar; şairlik, yazarlık, gazetecilik, yayıncılık, düşünürlük ve siyaset olarak sıralanabilir.

Edebiyata ortaokul ve lise yıllarında *Büyük Doğu*, *Ülkü*, *İnsan*, *Oluş*, *Varlık* ve *İstanbul* dergilerini okuyarak ilgi duydu. Okul kitaplıklarının müdavimlerindendi. Öğretmenlerinin teşvikiyle yazmaya başladı. İlk edebî ürünü mensur şiir "Ana Oğul", Gaziantep'de *Dernek* dergisinde M. L. (Mehmet Levendoğlu) imzasıyla yayımlandı (1949). İlk yayımlanan şiiri ise hece ölçüsüyle kaleme aldığı "Sabır"dı (*Büyük Doğu*, S 19, 1950). Liseyi bitirince İstanbul'a gidip hayranı olduğu Necip Fazıl Kısakürek'le tanıştı. Mehmet Âkif'le birlikte onun şiir çizgisini benimsedi. Ankara'da SBF'de okurken *Hisar* ve *İstanbul* dergilerindeki şiirleriyle tanındı. 1952'de yazmaya başladığı dört bölümden oluşan "Monna Rosa" adlı aşk şiiri gençlerin gözdesi oldu. Şiirin tamamı 1953 yılında *Mülkiye* dergisinde yayımlandığında artık tanınmış bir şairdir. SBF'de okuyan tanınmış bir şair de sıra arkadaşı Cemal Süreya'ydı. Sanat çalışmalarına kendini kaptırınca fakültede dördüncü sınıfı tekrarlamak zorunda kaldı. Son sınıfta iken *Şiir Sanatı* adlı

dergiyi iki sayı yayımlayarak ilk yayıncılık tecrübesini yaşadı (1955). 1949-1960 yılları arasında şiirleri *Dernek*, *Büyük Doğu*, *Hisar*, *Mülkiye*, *İstanbul*, *Şiir Sanatı*, *Hamle*, *Pazar Postası*, *Yeni Ay* ve *Türk Yurdu* dergilerinde basıldı. O yıllarda şairler, dergiler vasıtasıyla yeterince tanınınca ilk şiir kitaplarını yayımlıyorlardı. Sezai Karakoç'un ilk şiir kitabı *Körfez* 1959'da okuyucusuyla buluştu. Hece ölçüsüyle başladığı şiir macerasında serbest ölçüyle beğenilen şiirler yazıyordu.

1960'lı yıllar, Karakoç şiirinde olgunluk dönemidir denebilir. Bir yandan artık kendi dergisi *Diriliş*'i yayımlamaya başlamış, İslam medeniyetinin diriliş düşüncesini bir amaç hâline getirmiş, diğer yandan da peş peşe şiir kitapları yayımlayarak ününü perçinlemektedir: *Şahdamar* (1962), *Hızır ile Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Gül Muştusu* (1969). *Yeni İstanbul* ve *Babîlîde Sabah* gazetelerinde köşe yazıları yayımlamaya da başlamıştı. 1960-1970 arasında şiir ve yazıları *Türk Dili*, *Diriliş*, *Büyük Doğu*, *Hilâl*, *Hür Söz*, *Dost*, *Soyut*, *Türk Yurdu*, *Değişim* ve *İslam Düşüncesi* dergilerinde yer aldı.

Bazı eleştirmenler onu II. Yeni şiir akımının kurucuları arasında göstermişlerdir. Ancak Karakoç bu değerlendirmeyi daima reddetmiş, II. Yeni şairlerinden farklı bir şiir anlayışının olduğunu belirtmiştir. Onun şiiri metafizik, mistik bir çizgide gelişmiştir. İbn Arabî, Mevlâna ve Yunus Emre'yi "üç büyük üstadım" diye anarken Mehmet Âkif Ersoy ve Necip Fazıl Kısakürek'ten de bol bol esinlenir. Konu mistik ama teknik yenidir. Batı'nın önemli şairlerinden şiirler çevirip ufkunu zenginleştirir. Kendisinin şiirleri de Almanca, İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, İtalyanca ve Kürtçeye çevrilip yayımlanmıştır.

Şiir dışında edebiyatın hikâye, deneme, oyun dallarında da eserler vermiş, üç şairin hayatını, sanatını incelemiştir. Eliot, Sorokin, Kierkegaard, Malraux, Gide, Ionesco, Hazard, Wolf, Faulkner, Perse, Rilke, Crane, Blake ve Pound başta olmak üzere Batı şair ve yazarlarından çeviriler yapmış, İslam şair ve yazarlarını değerlendirmeyi de ihmal etmemiştir. Şiir ve yazılarında birçok takma, müstear ad, imza kullandığı görülmüştür: Zülküf Canyüce, Sait Yeni, M. Cemil, Mehmet Yasin, Mehmet Yasinoglu, M. Yasin, Zafer Karip, Mehmet C. Güneş, Karakoç, Diriliş, D., M. B. Y., S. K., S. Y., M. L., M. Y., M. S. gibi.

Şiir ve yazılarını yayımlarken gazetelerden geniş ölçüde yararlandı. *Yeni İstanbul* (1964), *Babıâlide Sabah* (1967-68) ve *Millî Gazete*'de (1974) köşe yazarlığı yaptı. *Yeni İstiklâl*, *Son Havadis* ve *Zaman* yazılarının sıkça yayımlandığı diğer gazetelerdir. Bir süre *Diriliş*'i de gazete gibi çıkardı. Gazete yazılarından yaptığı seçmeleri beş kitapta topladı.

Karakoç, hayatının önemli bir bölümünde geçimini yayıncılık yaparak; dergi, kitap yayımlayarak sağladı. İlk sanat dergisi *Şiir Sanatı*'nı SBF'de öğrenciyken iki sayı çıkarabildi (1955). 1960'ta *Diriliş* dergisini yayımlamaya başladı. Ölümünden sonra dirilme karşılığı kullandığı "diriliş" bundan böyle düşünce sisteminin simgesi olacaktı. İki dünya savaşında büyük kayıplara uğrayan İslam medeniyetinin yeniden dirilmesi, çağın sorunlarına çare olması anlamında anlaşılabilecekti. *Diriliş* 1960'ta da ancak iki sayı yayımlanabildi. 27 Mayıs 1960 İhtilali'ne takılmıştı. Bir ara *Büyük Doğu* dergisinin edebiyat sayfasını yöneterek tecrübe kazandı (1964). 1966-1967 yıllarında *Diriliş*'i 12 sayı daha çıkarabildi. 1969 yılında *Diriliş* Yayınlarını kurunca artık kendi yayınevinden tekrar çıkarmaya başla-

dı. *Diriliş* aylık, haftalık dergi; haftalık, günlük gazete olarak çeşitli boyutlarda zaman zaman yayımına ara vererek yedi dönem hâlinde 396 sayı çıktı. Son sayısı 5 Şubat 1992 tarihini taşımaktadır. Karakoç, dergisini kapattıktan sonra *Diriliş* Yayınlarında sadece kendi kitaplarını bastırdı. Her kitabın yeni baskıları yapıyor, sürekli okuyucu buluyordu.

Rahmetli yazar, edebiyatçı kişiliği yanında düşünce insanı olarak da tanınmıştı. İslam medeniyetinin dirilişi yolunda çalıştı. Yeni nesilleri, diriliş felsefesi etrafında toplamak için sanattan, siyasetten yararlandı. *Diriliş* ve *Yüce Diriliş* Partilerini düşüncelerini hayata geçirmek amacıyla kurdu. Evlenip çocuk yetiştirecek zaman bulamadı denilebilir. Etnik milliyetçiliğe sıcak bakmadı. İslami edebiyatın, İslamcı düşüncenin savunucusu oldu daima.

Aldığı başlıca ödüller şunlardır:

1968: Millî Türk Talebe Birliği Millî Hizmet Armağanı

1970: Sürgündeki Macar Yazarları Gümüş Hürriyet Madalyası Ödülü

1982: *Hikâyeler* kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülü

1988: Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü

1991: XII. Dünya Şiirler Kongresi "World Academy of Art and Culture" Ödülü

2003: 43. Karaman Türk Dili Ödülleri: Türkçeyi Topluma Örnek Olacak Şekilde İyi ve Doğru Kullanan Şair Ödülü

2006: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü

2011: Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü (Edebiyat Dalında). Plaket ve Para ödülünü kabul etmedi. Genel olarak ödüllere karşıydı.

Memleketi Diyarbakır'da adı bir bulvara ve kültür merkezine verildi.

Başlıca eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Şiir: *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızır ile Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Gül Muştusu* (1969), *Şiirler I* (*Hızır ile Kırk Saat*, 1974), *Şiirler II* (*Taha'nın Kitabı*, *Gül Muştusu*, 1974), *Şiirler III* (*Körfez*, *Şahdamar*, *Sesler*, 1974), *Şiirler IV* (*Zamana Adanmış Sözler*, 1975), *Şiirler V* (*Ayinler*, 1977), *Şiirler VI* (*Leyla ile Mecnun*, 1980), *Şiirler VII* (*Ateş Dansı*, 1987), *Şiirler VIII* (*Alın yazısı Saati*, 1989), *Şiirler IX* (*Monna Rosa-Aşk ve Çileler*, 1998), *Gün Doğarken* (*Toplu Şiirler*, 2000).

Hikâye/Öykü: *Hikâyeler I: Meydan Ortaya Çıktığında* (1978), *Hikâyeler II: Portreler* (1982).

Oyun: *Piyesler I* (1982), *Armağan* (*Fuzulî'den uyarlama*, 1997).

Deneme: *Edebiyat Yazıları I: Medeniyetin Rüyası, Rüyanın Medeniyeti Şiir* (1982), *Edebiyat Yazıları II: Dişimizin Zarı* (1986), *Edebiyat Yazıları III: Eğik Ehramlar* (1996).

Röportaj/Söyleşi: *Tarihin Yol Ağzında* (1996).

İnceleme: *Yunus Emre* (1965), *Mehmed Âkif* (1968), *Mevlâna* (1996).

Düşünce: *İslamın Dirilişi* (1967), *İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü* (1967), *İslam* (1967), *Dirilişin Çevresinde* (1967), *Kıyamet Aşısı* (1967), *Mağara ve Işık* (1969), *Allah'a İnanmak ve İnsanlık* (1970), *Ölümden Sonra Kalkış* (1970), *Ruhun Dirilişi* (*Mağara ve Işık*, *Allah'a İnanmak ve İnsanlık*, *Ölümden Sonra Kalkış* bir arada, 1974), *Çağ ve İlham I* (1974), *Diriliş Neslinin Âmentüsü* (1976), *Yitik Cennet* (1976), *Çağ ve İlham II* (1977), *İnsanlığın Dirilişi*

(1977), *Gündönümü* (1977), *Çağ ve İlham III* (1980), *Makamda* (1980), *Diriliş Muştusu* (1980), *Gün Saati* (1986), *Çağ ve İlham IV* (1986), *Düşünceler I* (1986), *Parti ve Biz* (1989), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I* (1995), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi II* (1995), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III* (1995), *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı I* (1996), *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II* (1996), *Unutuş ve Hatırlayış* (1996), *Varolma Savaşı* (1997), *Düşünceler II: Kurumlar* (1997), *Samanyolunda Ziyafet/Oruç Yazıları* (2004).

Günlük Yazılar: *Farklar* (1967), *Sütun* (1969), *Sur* (1975), *Gün Saati* (1986),

Konferans: *Çıkış Yolu I: Ülkemizin Geleceği* (2002), *Çıkış Yolu II: Memleketimizin Dirilişi* (2002), *Çıkış Yolu III: Kutlu Millet Gerçeği* (2003).

Çeviri: *Üç Kaside* (1967), *İslamın Şiir Anıtlarından* (1967), *Batı Şiirlerinden Çeviriler* (Fransızcadan, 1976), *Çağdaş Batı Düşüncesinden Çeviriler* (1997).

Hakkında sempozyumlar düzenlendi. Yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlandı. Armağan kitap yayımlandı. Dergilerin özel sayıları, özel bölümleri basıldı. Çok sayıda kitap ve makaleye konu oldu sanat çalışmaları. Bu yayınlardan bazılarını öncelik sırası gözetmeksizin hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Armağan Kitap: *Sezai Karakoç Armağanı*, ed. Mehmet Çelik-Yakup Çelik, Ankara 2010, 464 s. Kültür ve Turizm Bakanlığı Anma ve Armağan Kitaplar Dizisi: 20.

Monografi:

Ali Dursun, *Sezai Karakoç Kitabı/Medeniyetin Burçları*, Kayseri 2015, 608 s.

Şaban Abak, *Yeni Başlayanlar İçin Sezai Karakoç*, Ankara 2017, 128 s.

İbrahim Varelcı, *Sezai Karakoç Kitabı*, İstanbul 2018, 140 s.

Fikri Kula, Sezai Karakoç: *Dirilişe Çağırılan Adam*, İstanbul 2020, 200 s.

Doktora Tezleri:

Turan Karataş, *Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, İstanbul 1998, 604 s. (Tez: Sezai Karakoç: Hayatı, Sanatı, Tenkid, Atatürk Ü, 1994).

Münire Kevser Baş, *Diriliş Taşları: Sezai Karakoç'un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar*, Ankara 2008, 487 s. (Tez: Sezai Karakoç'un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar, Ankara Ü, 2005).

Yüksek Lisans Tezleri:

Muhittin Bilge, *Sezai Karakoç'un Diriliş Düşüncesinde Medeniyet Anlayışı* (Gazi Ü, 1996, yayımlandı.)

Mustafa Kirenci, *Diriliş Akımının Ek-seni: Medeniyet Perspektifi* (Sakarya Ü, 1997, yayımlandı.)

Dergi Özel Sayıları:

Yedi İklim (S 44-45, 1993), *Kitap* (S 93, 1998), *Ludingirra* (S 9, 1999), *Biat* (S 6, 2000), *Yedi İklim* (S 126, 2000), *Hece* (S 73, 2003), *Yolcu* (S 41, 2007), *Yedi İklim* (S 202-204, 2007), *Türk Dili* (S 744, 2013).

Sempozyum:

Kahramanmaraş'ta Sezai Karakoç'la Kırk Saat, Kahramanmaraş 1-2 Nisan 2006, 300 s. Kahramanmaraş Belediyesi Kültür Armağanı.

Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu (Diyarbakır 2012) Bildirileri, bs. haz. Kemal Timur, Ankara 2014, 351 s. AKM Yay.

Çeviri yapabilecek derecede Fransızca biliyordu.

Sezai Karakoç; İslami düşünceyi, İslami edebiyatı yeni bir bakışla değerlendirdi. Şiirini tema, duygu ve düşünce olarak da bu mihver üzerinde topluma sundu. İki dönem siyasal alana da taşıdı sanat ve düşünce yolculuğunu. Ardında çok sayıda tekrar tekrar basılacak eser bıraktı. Mekânı cennet olsun!